

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SCWG
stowarzyszenie aktywne
wspieranie gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROGRAM ADAPTACJI DO SZKOŁY DZIECKA W WIEKU WCZESNOSZKOLNYM

SKRYPT DLA NAUCZYCIELI KSZTAŁCENIA ZINTEGROWANEGO

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SCWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Program przygotowany w ramach projektu 3.3.4. PO KL pt. „Maluch” program nauczania dla szkół podstawowych w ramach I etapu edukacyjnego

POKL.03.03.04-00-163/13

Wykonanie:
Daimond Wing Sp. z o.o.

Wrocław 2014

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I. Model zajęć oparty na teorii zintegrowanych zadań szkolnych	5
Część II. PROBLEM ADAPTACJI DZIECKA DO SZKOŁY W UJĘCIU TEORETYCZNYM.....	9
2.1 Pojęcie adaptacji – przegląd literatury przedmiotu.....	9
2.2 Uwarunkowania i bariery procesu adaptacji.....	10
2.3 Czynniki wpływające na proces adaptacji dziecka do szkoły.....	11
2.3.1 Dojrzałość szkolna dziecka.....	12
2.4 Współpraca środowiska szkolnego i rodzinnego a proces adaptacji.....	13
2.4.1 Relacje szkoła – rodzice.....	15
2.4.2 Relacje pomiędzy nauczycielami a uczniami.....	16
2.4.3 Relacje nauczyciel – rodzice	17
2.4.4 Relacje pomiędzy uczniami	18
CZĘŚĆ III. METODYCZNA	19
PROGRAM ADAPTACJI DZIECKA DO SZKOŁY	19
3.1 Cel główny programu.....	19
3.2 Cele szczegółowe	19
3.3 Obszary i treści programu.....	20
3.4 Procedury osiągania celów	28
3.5 .Ewaluacja.....	29
Bibliografia.....	30
ZAŁĄCZNIKI	32

WPROWADZENIE

Rodzina i szkoła to podstawowe środowiska wychowawcze dziecka. Jednak środowisko rodzinne jest dziecku znane od samego początku, bowiem od urodzenia wychowuje się w nim. Szkoła czy też przedszkole to środowisko, do którego dziecko wchodzi w odpowiednim wieku, dlatego moment pójścia do szkoły jest bardzo ważny zarówno dla dziecka jak i dla rodziców.

W dniu rozpoczęcia nauki szkolnej dziecko wkracza w zupełnie nowy etap swojego życia. Sytuacja ta wymaga od niego wielu zmian w dotychczasowym sposobie życia, w którym dotąd dominowała zabawa. Zmienia się podstawowa forma aktywności dziecka, którą od teraz staje się nauka. Jednocześnie niemal od pierwszych dni nauki, działalność dziecka podlega ocenie. Stąd też proces wchodzenia dziecka do szkoły jako do nowego środowiska powinien być odpowiednio przygotowany. Dziecko może rozwijać swoje indywidualne możliwości oraz nawiązywać kontakty społeczne tylko wtedy, gdy ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa. Owo poczucie bezpieczeństwa można kształtować poprzez stopniowe osvajanie i poznawanie nowego otoczenia. W tym celu niewątpliwie ogromną rolę odgrywają programy adaptacyjne, które mają na celu minimalizowanie stresów oraz barier wkraczania przez dziecko w nowy etap życia.

Poprzez odpowiednie działania szkoła może wpłynąć na ukształtowanie pozytywnego stosunku emocjonalnego dziecka zarówno do szkoły, jak i do nauczyciela. Ponadto włączenie najbliższych w poznanie przez dziecko nowego, nieznanego środowiska wychowawczego, ułatwi mu nawiązanie kontaktu z nauczycielem, rówieśnikami, środowiskiem szkolnym, co doprowadzi do osiągnięcia komfortu psychicznego, do poczucia bezpieczeństwa.

Program adaptacyjny powinien obejmować okres tuż przed pójściem dziecka do szkoły oraz przez cały okres pobytu, co pomoże zminimalizować stres rodziców i dzieci. W lepszej adaptacji pomoże atmosfera zaufania, zrozumienia i akceptacji.

Niniejszy program adaptacyjny zawiera wszystkie elementy szkolnych programów, są to: cele, treści, formy, metody, przewidywane efekty oraz scenariusze zajęć. Treści programu dotyczą wszechstronnego rozwoju dziecka i działań związanych z ich rozwojem i zostały dostosowane do potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka, które nauczyciel realizuje w ramach określonych obszarów edukacyjnych zawartych w rozporządzeniu **Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół z dnia 30 maja 2014.**

Autorzy

Patrycja Szymczak, Marlena Marchel

CZEŚĆ I.

Model zajęć oparty na teorii zintegrowanych zadań szkolnych

Edukacja jest procesem wielowymiarowego kształtowania osoby¹. I. Wojnar podkreśla, iż jest ona „procesem obejmującym nie tylko przekazywanie wiedzy i umiejętności, szeroko pojętych wartości kultury, lecz także inspirowaniem postawy twórczej, otwartej, samodzielności myślenia, zdolności do samokształcenia”². W ostatnich latach szczególną uwagę zwraca się na zmiany zachodzące w edukacji, które wyrażają się w akcentowaniu aktywności oraz indywidualnego wysiłku, kreatywności, integralności poszczególnych wymiarów osobowości ucznia, tak, by we współczesnym, zróżnicowanym świecie mógł on funkcjonować, jako jednostka zintegrowana wewnątrznie³.

Integracja jest sposobem nauczania mającym na celu pokazanie związków między wszystkimi przedmiotami oraz ukazywanie nauki jako całości. Kształcenie zintegrowane to takie „działanie pedagogiczne, którego celem jest stworzenie warunków edukacyjnych zapewniających każdemu dziecku możliwości optymalnego rozwoju.”⁴ Profesor M. Cackowska przedstawiła koncepcję integracji w nauczaniu początkowym, jako całkowitą (obejmującą uczniów klas 0 - 1), gdzie powinno się zmierzać do całkowitego zacierania granic między przedmiotami, aby w umysłach dzieci kształtować scalony obraz świata) oraz częściową (obejmującą uczniów klas 2 - 3 polegającą na scalaniu treści pokrewnych dwu lub też trzech przedmiotów wokół wspólnego tematu, – czyli tak zwane nauczanie skorelowane).

Dla teorii nauczania zintegrowanego bardzo ważnym jest, iż dzieci w młodszym wieku szkolnym spostrzegają świat całościowo. Z tego też względu integralna edukacja wczesnoszkolna powinna wpływać na ułatwienie poznawania przedmiotów oraz zjawisk w całości możliwie wszechstronnie. Ponadto powinna ona ułatwiać poznawanie rzeczywistości tak, by uczniowie mogli odkrywać związki zachodzące pomiędzy poznawanym przedmiotem a jego otoczeniem.

¹ Zintegrowane zadania w edukacji wczesnoszkolnej Agnieszka Nowak – Łojewska, I. Kopczyńska, Oficyna Wydawnicza Impuls 2004 s. 11

² I. Wojnar, Światowa dekada rozwoju kulturalnego – nowe propozycje dla edukacji [w:] Edukacja wobec wyzwań XXI wieku, red. I. Wojnar, J. Kubin, Warszawa 1996, s. 141.

³ Zintegrowane zadania w edukacji wczesnoszkolnej Agnieszka Nowak – Łojewska, I. Kopczyńska, Oficyna Wydawnicza Impuls 2004, s. 11

⁴M. Żytko, *Kształcenie zintegrowane. Problemy teorii i praktyki*, wyd. „Żak”, Warszawa 2002, s. 30

Teoria zajęć zintegrowanych opiera się na integrowaniu różnych płaszczyzn i obszarów:

- integracja treściowa, której istotą jest scalanie treści poznawczych wszystkich przedmiotów wokół wspólnych tematów;
- integracja metodyczna, która zakłada integrowanie w procesie kształcenia różnych strategii nauczania - uczenia się: podająco - ilustracyjnej, badawczej, praktycznej, metod eksponujących (przeżywanie);
- integracja psychiczna, umożliwiająca jednocześnie oddziaływanie na różne sfery osobowości: emocjonalną poznawczą oraz wykonawczą;
- integracja czynnościowa - opiera proces edukacyjny na różnorodnych formach aktywności dzieci;

Z uwagi na oddziaływanie na ucznia w sposób całościowy w edukacji wczesnoszkolnej stosowana jest całkowita eliminacja nauczania przedmiotowego i zastąpienie go kształceniem integralnym.

Podstawą zintegrowanej w sensie organizacyjnym aktywności dzieci jest dzień pracy. W przypadku zajęć opartych o model kształcenia zintegrowanego rozluźnieniu ulega, zatem sztywny system klasowo - lekcyjny. Nauczyciel prowadzi zajęcia sytuacyjno – zadaniowe, zamiast sztywnego podziału na zajęcia przedmiotowe. W planie zajęć sytuacyjno - zadaniowych jasno określone zostaje pojęcie bazowe (kluczowe, centralne). Właśnie wokół owego pojęcia koncentrowane są wszystkie rodzaje działalności dziecka oraz zadania przewidziane do wykonania przez dzieci⁵.

Zastosowane w trakcie zajęć pojęcia bazowe powinny mieć związek z najbliższym otoczeniem dziecka, ponieważ w dziecko w wieku wczesnoszkolnym zainteresowane jest przede wszystkim tym, co ma wokół siebie. Stąd też główny nacisk kładzie się na sam proces działania dziecka, a nie jak dotychczas na wytwory, rezultaty, końcowe efekty pracy.

Realizując zajęcia w oparciu o kształcenie zintegrowane nauczyciel określa samodzielnie kolejne rodzaje aktywności dzieci w ciągu dnia (polonistyczna, matematyczna, środowiskowa itp.) jak i czas ich trwania. Podstawową zasadą obowiązującą przy projektowaniu integralnych jednostek tematycznych jest przeplatanie pracy intelektualnej

---

⁵ Zintegrowane zadania w edukacji wczesnoszkolnej Agnieszka Nowak – Łojewska, I. Kopczyńska, Oficyna Wydawnicza Impuls 2004, s. 92.

zajęciami praktycznymi, ekspresyjnymi i ruchowymi, które zaspokoją potrzebę ruchu i aktywności, jak też relaks i radość z wykonywanych działań.

Wszystkie rodzaje edukacji w modelu zintegrowanej edukacji mają dla rozwoju dziecka w klasach początkowych jednakowo ważne znaczenie. Ważne jest także to, iż w tym modelu kształcenia powinno zostać ograniczone do minimum zadawanie prac domowych mających na celu utrwalenie treści opracowanych na lekcjach.

Ponadto model nauczania zintegrowanego zakłada rezygnację z oceny cyfrowej oraz jej najrozmaitszych zastępników. W ten sposób bowiem zostaje usunięty problem rywalizacji, zbyteczne napięcia, jak również różne strony lękowe ze strony dziecka.

Podsumowując można powiedzieć, iż w założeniu zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej przede wszystkim na uwadze powinien być rozwój dziecka na miarę jego możliwości, a nie rywalizację o dobre oceno.

Bieżąca ocena ucznia przyjmuje formę pochwały za wysiłek, a więc nauczyciel nagradza uśmiechem, gestem, słowem, i zachęca do dalszej pracy. W ocenie tej należy eksponować osiągnięcia indywidualne dziecka i co najważniejsze nie porównywać go w żaden sposób z innymi dziećmi.

Ważnym elementem oceny bieżącej postępów ucznia w nauce są „Karty pracy indywidualnej pracy ucznia” – tzw. „zintegrowane zeszyty”. Nauczyciel na koniec semestru jak również na zakończenie roku szkolnego nauczyciel dokonuje oceny opisowej ucznia, charakteryzując postępy rozwojowe ucznia oraz braki rozwojowe dziecka.

Przykładowe zadania w ramach kształcenia zintegrowanego:
Rozwiązywanie zagadek – wszystkie dzieci słuchają zagadki i ten kto wie zgłasza się i udziela odpowiedzi.

Zagadka I

Odpowiedzcie szybko co, można oglądać w ZOO?

Odpowiedź: **zwierzęta**

Zagadka II

Odgadnijcie jak nazywają się te wyrazy: Zosia, chłopiec, mama, babcia, Tomek, kolega?

Odpowiedź: **ludzie**

Zagadka III

Hiacynt, stokrotka przebiśnieg, tulipan, róża, fiołek

Odpowiedź: **rośliny**

CZĘŚĆ II.

PROBLEM ADAPTACJI DZIECKA DO SZKOŁY W UJĘCIU TEORETYCZNYM

2.1 Pojęcie adaptacji – przegląd literatury przedmiotu

Adaptacja jest pojęciem wielowymiarowym i z tej racji ma charakter interdyscyplinarnym.

Sam termin adaptacja pochodzi z języka łacińskiego, które znaczy tyle co przystosowanie, dopasowanie.

Każda zmiana środowiska wiąże się z poznaniem nowych warunków, nowej rzeczywistości, z nowym sposobem zachowania się. Zmiana taka związana jest z problemem adaptacji, którą W. Okoń określa jako „zachowanie przystosowawcze organizmu w stosunku do zmian zachodzących w środowisku”⁶.

C. Bernard i W. Cannon teorię adaptacji rozszerzyli do życia w zmienionych warunkach otoczenia⁷. Z kolei H. Wallon, przedstawiciel szkoły ekologicznej adaptację przedstawił jako mechanizm neurofizjologiczny i biopsychospołeczny stanowiący jeden z zasadniczych elementów życia⁸.

Ważną teorię adaptacji stworzył J. Piaget, który uważa, iż adaptacja zachodzi w sytuacji, kiedy organizm ludzi przekształca się w zależności od warunków środowiska. Wyodrębnił on dwa procesy adaptacji: akomodacji, która rozumiana jest jako proces przekształcania i dostosowania się schematów czynnościowych do nowych oddziaływań środowiska⁹ i asymilacji która związana jest z włączeniem nowych treści percepcyjnych, motorycznych czy pojęciowych do istniejących schematów lub wzorców¹⁰.

Na gruncie psychologii adaptacja łączy się z zaspokajaniem potrzeb psychicznych człowieka. Ujęcie takie można odnaleźć w teoriach A Masłowa czy A. Lewickiego.

⁶ W. Okoń, Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 11.

⁷ J. Doroszevska, Pedagogika specjalna, Wyd. Ossolineum, Wrocław 1995, s. 19.

⁸ Cyt za K. Barłóg, Adaptacja nauczycieli nauczania początkowego do pracy z dziećmi z odchyleniami od normy, Wydawnictwo WSzPed, Rzeszów 1998, s. 18.

⁹ J. Jakubowska – Baranek, Adaptacja młodzieży rozpoczynającej studia magisterskie go środowiska akademickiego, Wyd. Garmond, Poznań 2004, s. 18.

¹⁰ B. Wadsworth, Teoria Piageta. Poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka, WSiP, Warszawa 1998, s. 28.

Lewicki przystosowanie określa jako „umiejętność zaspokajania przez osobnika w warunkach danego środowiska, potrzeb rozumianych szeroko jako dążenie do określonych celów, zarówno zdobywczych, jak i obronnych”¹¹.

2.2 Uwarunkowania i bariery procesu adaptacji

Przystosowanie się organizmów żywych do otoczenia stanowi niezbędny warunek funkcjonowania w nowym środowisku i decyduje o jakości życia jednostki. Jednak proces adaptacji uwarunkowany jest wieloma czynnikami.

Kienig zwraca uwagę, iż rozpoczęcie przez dziecko nauki przypada na szczególny czas w jego rozwoju, który według koncepcji Lwa Siemionowicza Wygotskiego i Erika Eriksona związany jest z kryzysem rozwojowym¹².

Zdaniem K. Konarzewskiego¹³ moment rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole wiąże się ze zmianami środowiska i koniecznością przystosowania się do nowych warunków. Od tego jak przebiega ten proces zależy w dużej mierze przyszłość dziecka w szkole. Warto również wspomnieć, iż jedne dzieci przystosowują się bardzo szybko do nowych warunków, lubią być w szkole, są to dzieci, dla których według autora¹⁴ szkoła „jest miejscem, w którym trzeba przyswajać wiedzę, współżyć z rówieśnikami, rozumieć sens reguł normujących życie zbiorowości, oraz od czasu do czasu znosić stres”.

Inne dzieci dłużej poszukują swojego miejsca w nowych warunkach, zachowują bierną postawę, jakby wyczekującą. Często sprawiają wrażenie spokojnych, opanowanych, zgodnych, wręcz ulegających, dopasowujących się do istniejących wokół warunków. Zachowuje się tak, jak wymaga od niego otoczenie, przy czym rezygnuje ze swej osobowości. Jest sobą tylko w środowisku mu najbliższym, gdzie czuje się bezpieczne i akceptowane takim jakim jest, czyli w domu rodzinnym. Nie potrafi otworzyć się w warunkach szkolnych, przeżywa lęki i stresy.

Dzieci wchodzi do szkoły z różnym bagażem doświadczeń, a każde z nich musi odnaleźć się w takich samych warunkach, pełniąc role ucznia i kolegi. Niektórzy, tak jak A. Brzezińska i B. Markowska¹⁵ uważają, że dziecko w początkowej fazie przystosowuje się biernie, czyli przygląda się wszystkiemu uważnie z rezerwą i bez strachu. Powoli oswaja się z

¹¹ A. Lewicki, O teorii biospołecznego przystosowania osobowości, „Nowa Szkoła” Nr 5, 1969, s. 269.

¹² A. Kienig, *Początek nauki w szkole – przejście rozwojowe i edukacyjne*, w: *Edukacja*, 2009, nr 3, s. 89-95.

¹³ K. Konarzewski, *Pierwszy rok nauki szkolnej dziecka*, WSiP, Warszawa 1995, s. 59.

¹⁴ Tamże, s. 59.

¹⁵ A. Brzezińska, O dobrym i złym uczestnictwie dziecka w szkolnym systemie edukacyjnym, „Życie Szkoły”, 1981, nr 1 s. 4.

nową sytuacją, zaczyna rozumieć czego od niego oczekują i rozumie po co ma wykonywać pewne czynności związane z pełnieniem przez niego określonych ról. Po fazie obserwatora może przyjść następna, którą można nazwać aktywną. Dziecko zaczyna odkrywać się, „być sobą”, zachowywać się w specyficzny dla siebie sposób. Dzieci te zachowują się w sposób świadczący o tym, „że mają duże kompetencje działaniowe, wiele wiedzy, umieją i są pewne siebie, zadają wiele pytań, są chętne do pomocy, ruchliwe, wykazują niezadowolenie z nieatrakcyjnych form pracy proponowanych przez nauczyciela”¹⁶.

Najkorzystniejszym stanem dla dziecka jest stan równowagi między społecznymi oczekiwaniami, możliwościami dziecka a jego dążeniami, wtedy adaptacja przechodzi łagodnie i kończy się lepszymi rezultatami w postaci osiągnięć szkolnych i prawidłowego funkcjonowania w grupie rówieśniczej¹⁷.

2.3 Czynniki wpływające na proces adaptacji dziecka do szkoły

G. Sochaczewska czynniki, które warunkują proces adaptacji dzieli na endogenne i egzogenne.

Do czynników endogennych zaliczono:

- wiek;
- ogólny poziom psychoruchowego rozwoju dziecka;
- indywidualne cechy układu nerwowego;
- stan zdrowia;
- płeć.

Z kolei czynniki egzogenne związane są ze środowiskiem rodzinnym oraz środowiskiem, do którego dziecko ma się przystosować, a także z wcześniejszymi doświadczeniami adaptacyjnymi, stąd też w procesie adaptacji dziecka do szkoły najważniejszą rolę pełni prawidłowa i efektywna współpraca wszystkich wymienionych środowisk.

¹⁶ J. Bąbka, Sześciolatek w szkole- szanse i zagrożenia, „Dyrektor Szkoły” 2000, Nr 10, s. 27.

¹⁷ M. Ochmański, Wybrane poznawcze i środowiskowe..., s. 60.

2.3.1 Dojrzałość szkolna dziecka

Dojrzałością jest osiągnięcie przez dziecko określonego poziomu psychicznego, fizycznego i środowiskowego.

Rozpatrując gotowość dziecka do nauki, musimy wziąć pod uwagę trzy najważniejsze sprawy: rozwój procesów poznawczych i sprawności ruchowych, które umożliwiają opanowanie podstawowych technik szkolnych jak czytanie, pisanie i rachowanie, rozwój społeczny i emocjonalny, oraz zasób umiejętności i wiadomości, stanowiących podstawę nauki w klasie pierwszej.

Istotnym elementem dojrzałości szkolnej jest rozwój sprawności ruchowych. Chodzi tu o ogólną sprawność ruchową całego ciała, pozwalającą na swobodne poruszanie się i wykonywanie takich ruchów jak: biegi, skoki, itp.

Delikatną i zarazem bardzo ważną kwestią jest osiągnięcie dojrzałości emocjonalno-społecznej¹⁸ dziecka. Ma ona bowiem wpływ na ogólne funkcjonowanie dziecka w środowisku szkolnym. Porozumiewanie się z rówieśnikami oraz podatność na oddziaływania pedagogiczne.

Sfera emocjonalna dziecka decyduje również o powstaniu motywacji do podejmowania wysiłków związanych z wymaganiami szkolnymi oraz postępującym rozwojem.

Kolejnym ważnym elementem dojrzałości do podjęcia obowiązku szkolnego jest odporność emocjonalna.

Kształtowanie odporności emocjonalnej oznacza stwarzanie w przedszkolu warunków do rozwijania u dzieci zdolności do kierowania swym zachowaniem tak, aby mogły rozwiązywać do końca zadania, które wymagają wysiłku i opanowania napięć. O odporności emocjonalnej bardzo przestrojenie pisze Edyta Gruszczyk-Kolczyńska i Ewa Zielińska w książce pt. „Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków”.¹⁹

Odporność na sytuacje trudne można rozpatrywać na dwóch płaszczyznach: jako indywidualną cechę lub jako zespół cech. Natomiast mówiąc o psychologicznym rozwoju odporności odwołujemy się do kształtowania mechanizmu kontroli i samokontroli emocjonalnej. Ogólnie rzecz biorąc, rozwój odporności nie jest uwarunkowany wiekiem, lecz zakresem doświadczeń dziecka, sposobem zaspokajania potrzeb i również kulturą

¹⁸http://www.oczyma-dziecka.pl/Fundacja_Oczyma_Dziecka/dokumenty/Gotowosc_szkolna.pdf,

dnia 15.03.2014

¹⁹ E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków, WSiP, Warszawa 2004, s. 110

środowiska, w którym przyszło mu żyć i funkcjonować. Dziecko emocjonalnie odporne skupia uwagę na tym, co należy zrobić w sytuacji trudnej, aby osiągnąć cel. Odniesieniu sukcesu towarzyszy uczucie głębokiego zadowolenia z pokonanej trudności. Tego rodzaju doznań nie zasmakuje dziecko, które jest chronione przed trudnościami, gdyż ze względu na niedojrzałą odporność emocjonalną szybko podda się. Jego największy dramat zaczyna się z chwilą przyjścia²⁰ do szkoły. Wówczas musi sprostać nowym warunkom i wymaganiom, ponadto kontrolować swoje zachowanie. Nauczycieli nie jest w stanie cały czas poświęcać jednemu dziecku uwagę. Z tygodnia na tydzień jest coraz gorzej, zadania są trudniejsze, dziecko czuje się zagubione, i przyjmuje postawę obronną. Wszak ten sposób może stać się dla dziecko pułapką.

Dla dobra dziecka²¹ warto zadbać, aby potrafiło znosić swoje porażki z nadzieją, że następnym razem osiągnie sukces. Odporność emocjonalna kształtuje się na zasadzie hartowania. Potrzebne są więc sytuacje bezpieczne dla dziecka, ale muszą one zmuszać do wysiłku umysłowego.

2.4 Współpraca środowiska szkolnego i rodzinnego a proces adaptacji

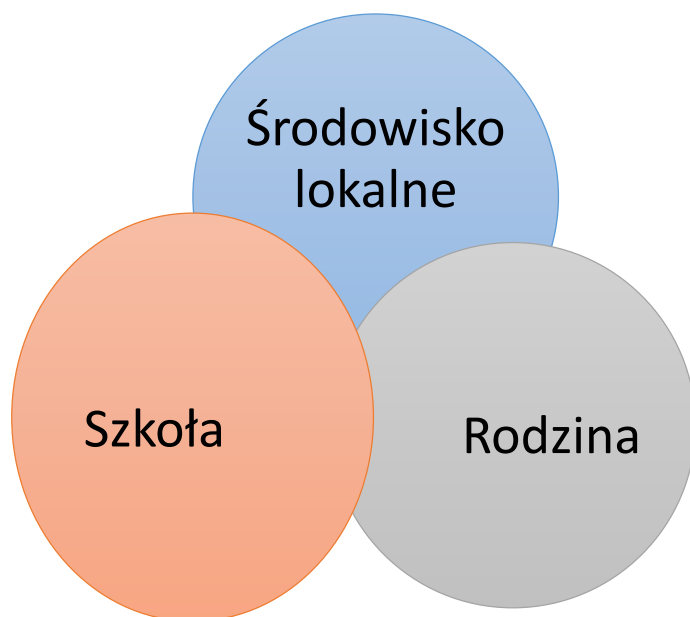
Powtarzając za Epstein można powiedzieć, iż w adaptacji dziecka do środowiska szkolnego ogromną rolę odgrywa stwarzanie przestrzeni, w której ściśle współgrają i współdziałają ze sobą 3 najważniejsze dla dziecka sfery wpływów²², które zostały zobrazowane dzięki wykorzystaniu diagramu Venne'a:

---

²⁰ Tamże, s. 111

²¹ Tamże, s. 111

²² M. Mendel(red.), W poszukiwaniu partnerstwa rodziny, szkoły i gminy, Toruń, 2000, s.29-30

Podkreśla się, iż zachodzenie na siebie owych sfer następuje wraz z każdym, nawet najmniejszym przejawem komunikacji i współdziałania²³. Im jest ich więcej, im są bardziej

zgodne, tym sfery zachodzą na siebie coraz bardziej i stają się nierozzerwalnymi. Występowanie części wspólnej- np.: form kontaktów i współdziałania dzieci, rodziców, nauczycieli i społeczności środowiska wskazuje, że zbiory są nierozłączne, tj. tworzy się między nimi więź, przekształcająca się we wspólnotę²⁴.

Podkreślić należy, iż celem współdziałania nie jest całkowite pokrywanie się poszczególnych sfer. Przeciwnie autorka koncepcji podkreśla rozłączność tych 3 elementów, ponieważ szkoła nie powinna i nie może zastąpić domu, dom szkoły, natomiast koledzy edukacji itp. Najważniejszym przesłaniem omawianej koncepcji jest to, że w centrum modelu znajduje się dziecko, które jest jednocześnie uczestnikiem wszystkich działań oraz osobą, która w ich wyniku czerpie korzyści.

---

²³ Tamże.

²⁴ Tamże.

2.4.1 Relacje szkoła – rodzice

Ważnym celem współdziałania nauczycieli i rodziców jest wspólne dążenie do rozwoju i szeroko rozumianego powodzenia edukacyjnego z jednoczesnym dążeniem do powodzenia życiowego dziecka. Oznacza to, że zarówno rodzice jak i nauczyciele nie pragną niczego innego jak osiągnięcia szeroko rozumianego dobra dla dziecka w zakresie jego prawidłowego rozwoju w procesie nauczania oraz wychowania.

Wyróżnia się następujące płaszczyzny współdziałania środowiska szkolnego oraz rodzinnego²⁵:

1. Współdziałanie w zakresie wymiany informacji – które dotyczy, np.:
  - Przekazu rodzicom podstawowych informacji o założeniach programowych
  - Zapoznania ich z podstawami formalno- organizacyjno- prawnymi szkoły
  - Informowania rodziców o możliwości szkoły, pracowników i nauczycieli w kwestii doskonalenia i wspomaganie rodziny
2. Płaszczyzna współpracy rodziny i szkoły dotycząca zasad, form i metod działalności edukacyjnej i opiekuńczej- Zadania opieki i wychowania oraz tryb organizacji życia dziecka w szkole, w miejscu zamieszkania, środowisku
3. Płaszczyzna pomocy przedmiotowej- to jest wzajemne dostarczanie środków do działania, rozwijania działalności dydaktycznej, opiekuńczo-wychowawczej oraz organizatorskiej ;
4. Płaszczyzna pomocy podmiotowej- na przykład realizowane poprzez poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne; wsparcie w rozwiązywaniu trudności wychowawczych i dydaktycznych ; rozwijanie form edukacji rodziców, np. warsztaty dla rodziców ; zapewnienie specjalistycznej opieki dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Na podstawie badań prowadzonych przez Marię Mendel można wywnioskować, że współpraca szkoły i rodziców uczniów może przejawiać się w następujących formach:

- 1) Kontaktowaniu się rodziców z nauczycielem (poprzez rozmowy, korespondencja, inny sposób);
- 2) Poprzez uczestniczenie i współorganizowanie imprez klasowych czy innych wydarzeń szkolnych;
- 3) Świadczenie usług, praca na rzecz szkoły, klasy;

²⁵ M. Mendel(red.), W poszukiwaniu partnerstwa rodziny, szkoły i gminy, Toruń, 2000, s.31.

- 4) Wspólne rozwiązywanie problemów wychowawczych oraz dydaktycznych;
- 5) Gotowość współpracy oraz popieranie i akceptowanie pracy nauczyciela;
- 6) Podejmowanie pracy z dzieckiem pod kierunkiem nauczyciela oraz wspólne określanie uzdolnień dziecka;
- 7) Uczestniczenie w opracowaniu planu pracy z dzieckiem;
- 8) Pomoc w organizacji zamierzeń edukacyjnych i opiece, np. w czasie wyjść do teatru, kina
- 9) Wsparcie finansowe szkoły;
- 10) Praca w radzie klasy, radzie szkoły czy też w komitecie rodzicielskim²⁶

2.4.2 Relacje pomiędzy nauczycielami a uczniami

Ważnym elementem relacji szkolnych, które wpływają na proces adaptacji, są relacje zachodzące pomiędzy nauczycielami a uczniami. W tym przypadku relacje partnerskie przejawiać się mogą poprzez współdecydowanie przez uczniów o tym, co się dzieje na lekcjach. Jak pisze K. Klimek, „(...) uczeń nie ma być traktowany wyłącznie jako odbiorca wiedzy, ale przede wszystkim jako osoba ponosząca, wspólnie z nauczycielem, odpowiedzialność za wszystko (lub prawie wszystko) co ma związek z jego edukacją. (...) Musi tu zaistnieć swoiste sprzężenie zwrotne, które pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie tego układu”²⁷.

Według badaczy zagadnienia zakres decyzji uczniowskich powinien być uzależniony od różnych czynników, takich jak: wiek dziecka.

Partnerstwo w najwyższym stopniu uwidacznia się w samokształceniu, gdzie rola nauczyciela polega na wspieraniu uczącego się w zdobyciu wiedzy oraz umiejętności.

Ze strony nauczyciela partnerstwo to nie tylko poszanowanie godności osobistej uczniów, ale i specyfiki ich uczenia się.

Partnerstwo w relacjach nauczyciel – uczeń polega na rozpoznaniu charakterystyki uczniów i dostosowaniu warunków ich pracy do predyspozycji.

Prawdziwe partnerstwo polega na wywiązywaniu się ze swoich obowiązków zarówno po stronie nauczyciela i po stronie uczniów.

²⁶ M. Winiarski, Rodzina, szkoła, środowisko, Warszawa, 2000, s.289-290

²⁷ M. Mendel(red.), W poszukiwaniu partnerstwa rodziny, szkoły i gminy, Toruń, 2000, s.33.

2.4.3 Relacje nauczyciel – rodzice

Jednym z ważniejszych płaszczyzn relacji szkolnych są relacje zachodzące pomiędzy nauczycielami a rodzicami. Relacje te w sposób zasadniczy warunkują proces adaptacji dziecka do środowiska szkolnego. Jeden ze szkockich badaczy relacji partnerskich w szkole - Alistair Macbeth- postrzega partnerstwo edukacyjne przede wszystkim jako relację, która łączy ze sobą w szczególny sposób rodziców i nauczycieli. W opinii tego badacza partnerstwo stanowi pewnego rodzaju powiązanie autonomii oraz współzależności obu stron, którego naczelną wartością jest wspólny cel i prowadząca do jego realizacji współpraca.²⁸

M. Łobocki podkreśla, iż skuteczna i wartościowa współpraca rodziców i nauczycieli może przyczynić się do realizacji różnorodnych celów, wśród których należy wymienić:

- rozwijanie oraz wzmocnienie niezbędnych umiejętności ucznia,
- kształtowanie u uczniów pozytywnej, słusznej, korzystnej postawy wobec edukacji,
- tworzenie prawidłowej formy u ucznia;
- dążenie do usprawniania pracy wychowawczej z uczniami,
- głębsze poznanie przez nauczycieli oraz rodziców poszczególnych uczniów, poprzez wzajemną wymianę uwag, spostrzeżeń dotyczących ucznia, a co za tym idzie możliwość np. rozwoju zdolności, umiejętności ucznia, uzyskania lepszego kontaktu czy też udzielenia pomocy w trudnościach i niepowodzeniach
- uświadomienie rodzicom, że wielostronny rozwój dziecka zależy od wspólnego działania nauczycieli i szkoły.
- pomoc rodzicom w wyborze form oddziaływania wychowawczego, za pomocą których mogliby oni rozwiązać istniejące problemy wychowawcze czy też pomóc swoim dzieciom w nauce i zachowaniu;²⁹

Współdziałanie rodziców i nauczycieli w celu adaptacji dziecka do szkoły powinno się opierać na następujących zasadach³⁰:

1. Zasada pozytywnej motywacji, która dotyczy dobrowolności udziału rodziców we współpracy.

²⁸ D. Klus- Stańska, Pedagogika wczesnoszkolna..., Warszawa, 2009, s. 192

²⁹ M. Łobocki, Współdziałanie nauczycieli i rodziców w procesie wychowania, Warszawa 1985, s.20

³⁰ Tamże.

2. Zasada partnerstwa, która mówi o tym, iż zarówno rodzice jak i nauczyciele mają równe prawa i obowiązki oraz jednakowy udział w podejmowaniu decyzji. Z drugiej strony razem ponoszą odpowiedzialność.
3. Zasada jedności oddziaływań, poprzez zgodnych celów oraz metod i form realizacji)
4. Zasada aktywnej i systematycznej współpracy .

Należy podkreślić, iż szczególne znaczenie wychowawcze współpracy rodziców i nauczycieli ma współdziałanie dwukierunkowe tj. współdziałanie polegające na wspólnym wykonywaniu określonych działań. Oznacza to, że właśnie rodzice i nauczyciele współpracując razem jako partnerzy, stwarzając dla dziecka podobną, a niekiedy taką samą sytuację . Z uwagi na fakt, iż współpraca dwóch środowisk jest niezwykle istotna i powiązana, to współdziałanie powinna cechować spójność i harmonia. ³¹

Znaczącą i konstruktywną i cechą współdziałania rodziców i nauczycieli powinno być podejmowanie różnych zadań i działań opartych o wcześniej ustalone wspólnie cele.

2.4.4 Relacje pomiędzy uczniami

Według badaczy zagadnienia na relacje pomiędzy uczniami mają wpływ zarówno rodzice, jak i nauczyciele. Wzorce wyniesione z domu oraz styl pracy nauczyciela, stosunki panujące w klasie szkolnej odbijają się na kontaktach pomiędzy uczniami.

---

³¹ D. Klus- Stańska, Pedagogika wczesnoszkolna..., Warszawa, 2009, s. 191

III. CZĘŚĆ METODYCZNA

PROGRAM ADAPTACJI DZIECKA DO SZKOŁY

3.1 Cel główny programu

Ukierunkowany na dzieci:

1. Zapoznanie dzieci ze środowiskiem szkolnym.
2. **Kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek.**

Ukierunkowany na rodziców:

1. Zapoznanie rodziców ze szkołą, jej funkcjami i zadaniami oraz umożliwianie uczestnictwa w codziennym życiu szkoły.

3.2 Cele szczegółowe:

Dziecko:

1. Podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia pozytywnych postaw ucznia;
2. Wywołanie zaciekawienia szkołą,
3. Przelamanie onieśmienia,
4. Wzajemne poznanie się dzieci,
5. Rozwijanie klimatu bezpieczeństwa w grupie,
6. Przelamanie bariery dystansu fizycznego.

Rodzic:

1. Określenie zasad współdziałania pomiędzy środowiskiem rodzinnym a szkolnym.
2. Określenie zasad, metod i form współpracy;
3. Podejmowanie szybkich i trafnych działań interwencyjnych w sytuacjach zagrażających współpracy pomiędzy rodzinami a szkołą;
4. Wprowadzenie rodziców w realizację założeń programowych szkoły;

5. Integrowanie środowiska szkolnego (uczniów, nauczycieli, rodziców) wokół rozwiązywania problemów wychowawczych występujących w szkole;
6. Powołanie szkolnego koordynatora ds. współpracy, integrującego działanie wszystkich podmiotów szkolnych oraz współpracującego ze środowiskiem zewnętrznym na rzecz współpracy.

Korzyści dla dzieci, rodziców i nauczycieli wynikające z realizacji programu:

- dzieci i rodzice zapoznają się z nowym otoczeniem jakim jest szkoła,
- dzieci i rodzice oraz nauczyciel wzajemnie poznają się, nawiązują serdeczny kontakt,
- dzieci i rodzice zapoznają się z organizacją pracy szkoły, formami i metodami pracy,
- rodzice uczestniczą w organizowanych spotkaniach, służących łatwej adaptacji oraz integrowaniu się dzieci i dorosłych,
- rodzice uzyskują fachową pomoc w przezwyciężaniu trudnego okresu jakim jest adaptacja ich dziecka do szkoły,
- nauczyciel poznaje potrzeby i oczekiwania rodziców i opiekunów.

3.3 Obszary i treści programu

W momencie rozpoczęcia nauki szkolnej na dziecko oddziałują dwa podstawowe środowiska wychowawcze: rodzina i szkoła. Jedno środowisko nie zastąpi drugiego. Istotne są jednolite zasady postępowania w stosunku do dziecka. Właściwa współpraca rodziców ze szkołą daje dziecku możliwość łatwiejszego przejścia przez okres wczesnoszkolnej edukacji. Rodzice powinni zatem stać się częścią szkolnego życia. Aby rodzice i nauczyciele potrafili w pełni wykorzystać swoje możliwości i stali się pełnoprawnymi partnerami współpracującymi ze sobą, należy podjąć odpowiednie kroki. Są rodzice, którzy czują się zagubieni, w nowej rzeczywistości. Są też inni, którzy w sposób atrakcyjny mogą wspierać działania pedagogiczne i wychowawcze szkoły dla dobra dziecka. Szkoła winna wspierać jednych i drugich.

Pierwszym obszarem prezentowanego programu jest współpraca z rodzicami, na którą składają się spotkania integracyjne, szkolenia rady pedagogicznej oraz szkolenia rodziców. Warsztaty wspomagające rodziców w wypełnianiu rodzicielskich obowiązków oraz rozumieniu procesów rozwojowych ich dziecka to aktywny sposób pedagogizacji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SCWG
stowarzyszenie aktywne
wspierania gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

rodziców. Drugim obszarem są działania ukierunkowane na samych uczniach, które mają na celu ich adaptację do warunków szkolnych.

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	<p><u>3. Spotkanie wrześnie</u> -zapoznanie rodziców z podstawową dokumentacją szkolną i klasową, - przedstawienie planu zajęć, opłat dodatkowych za szkołę, -powołanie Rady Rodziców, - rozdanie rodzicom ulotki informacyjnej na temat rad ułatwiających pobyt dziecka w szkole – zał.</p>	wychowawca	wrzesień	
	<p><u>2. Ślubowanie klas pierwszych.</u> -zaangażowanie rodziców w przygotowanie uroczystości, - pomoc rodziców w przygotowaniu przedstawienia szkolnego.</p>	wychowawca	październik	
	<p><u>3. Spotkanie z rodzicami.</u> -przedstawienie arkusza obserwacji dziecka przez nauczyciela zał. - przedstawienie diagnozy gotowości dziecka do szkoły zał.</p>	wychowawca	październik	
	<p><u>4. Wspólna Wigilia</u> - zaangażowanie rodziców w przygotowanie klasowej kolacji oraz prezentów dla dzieci,</p>	wychowawca	grudzień	
	<p><u>5. Dzień Babci, Dzień Dziadka (załZSZ1</u></p>		styczeń	

	<p>2003)</p> <ul style="list-style-type: none"> - udział dziadków w przedstawieniu klasowym, -pomoc rodziców w przygotowaniach. <p>4. <u>Targ wielkanocny.</u> - pomoc rodziców w pozyskiwaniu funduszy</p> <p>6. <u>Dzień rodziny.</u> - integracja dzieci z ich rodzicami, - wspólne świętowanie Dnia Dziecka o raz Dnia Matki i Dnia Ojca.</p> <p>7. <u>Wyjazdy na wycieczki, udział w zajęciach na basenie, wyjścia do kina, teatru, muzeum.</u> - pomoc rodziców w organizacji ww. form aktywnego spędzania czasu ,</p> <p>7. <u>Uczestniczenie rodziców w zajęciach otwartych, wywiadówkach oraz indywidualnych spotkaniach z wychowawcą i innymi nauczycielami.</u></p> <p>8. <u>Wymiana informacji na temat zachowania oraz postępów dziecka w szkole.</u></p>	<p>wychowawca</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca nauczyciele</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca</p>	<p>marzec/kwiecień</p> <p>maj/ czerwiec</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p> <p>na bieżąco</p>	
<p>2.Szkolenie rady pedagogicznej</p>	<p>1. Współpraca z rodzicami (zał. Zsz7 2001)</p> <p>2. <u>Prawa i obowiązki rodziców według Karty Praw Dziecka, Europejskiej Karty Praw</u></p>	<p>dyrektor szkoły nauczyciele pedagog szkolny</p>	<p>czerwiec</p> <p>wrzesień</p>	

	<p><u>i Obowiązków Rodziców, Konstytucji RP, Ustawy o Systemie Oświaty</u></p> <p>2. <u>Jak zorganizować warsztaty dla rodziców?</u> -szkolenie</p> <p>3. <u>Rodzic w szkole- strategia rozmowy:</u> -Jak postępować z rodzicem roszczeniowym? - Jak postępować z rodzicem agresywnym? zał. - Jak postępować z rodzicem bezradnym i nieśmiałym? (załącznik nr)</p>	<p>dyrektor szkoły</p> <p>nauczyciele pedagog szkolny</p> <p>wychowawca</p>	<p>październik</p> <p>listopad</p>	
<p>3. Szkolenie rodziców.</p>	<p>1. <u>Diagnoza dojrzałości dziecka do szkoły,</u> zał.</p> <p>1. Czy znam swoje dziecko? 2. Jakimi jesteśmy rodzicami? 3. Jak pomóc dziecku w szkole?</p> <p>Jak słownie wzmacniać własne dziecko?</p> <p>4. Jak rozpoznać trudności w pisaniu i czytaniu dziecka? 5. Jak motywować dziecko do nauki? 7. Jak zadbać o bezpieczeństwo dziecka?</p>	<p>wychowawca</p> <p>wychowawca</p>	<p>wrzesień</p>	<p>Przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego</p>

II obszar

Odziaływanie na dziecko

Poszczególne działania skoncentrowane są na dziecku, na pobudzaniu i stymulowaniu różnych form aktywności dziecka, dostarczaniu dziecku poczucia bezpieczeństwa w nowym środowisku szkolnym.

Wykorzystane zostały ćwiczenia z „Programu adaptacyjnego dla uczniów klas pierwszych” Jolanty Mazur (2002), mają na celu: przelamanie onieśmienia, wzajemne poznawanie siebie, wzmacnianie poczucia własnej wartości, radzenie sobie ze stresem, doskonalenie komunikacji oraz rozwijanie twórczości. Metodami czynnymi opartymi na działaniu uczniów, słownymi i oglądowymi oraz technikami, takimi jak: dyskusje, zajęcia relaksacyjno-ruchowe odgrywanie scenek, burza mózgów, rysunki, gry i zabawy, autorka wykształca u dzieci umiejętności interpersonalne. Można wybierać i dowolnie miksować ćwiczenia w zależności od potrzeb grupy:

Plan pracy

<i>Tematyka spotkań</i>	<i>Stawiane zadania</i>	<i>Odpowiedzialni</i>	<i>Termin</i>	<i>Uwagi</i>
1. Spotkania integracyjne	<p>1. <u>Dni otwarte szkoły</u> - zapoznanie dzieci ze środowiskiem szkolnym.</p> <p>2. <u>Zawody pierwszaków</u> - integracja zespołu klasowego.</p> <p>5. <u>Udział klasy w życiu szkoły:</u> - przedstawieniach, - wycieczkach, - zajęciach pozalekcyjnych</p> <p>6. <u>Rprezentowanie klasy w szkole i poza szkołą:</u> - udział w konkursach, olimpiadach, zawodach sportowych.</p>	<p>dyrektor szkoły wychowawcy obsługa szkolna</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca nauczyciele</p> <p>wychowawca nauczyciele</p>	<p>marzec</p> <p>wrzesień</p>	<p>przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego</p>
2. Zajęcia	1. <u>Poznajmy naszą szkołę.</u>	wychowawca	wrzesień	

<p>edukacyjne i wychowawcze</p>	<p>- oprowadzenie dzieci po budynku szkolnym, - poznanie wszystkich sal lekcyjnych oraz klas, - poznanie sali gimnastycznej oraz szatni, - poznanie gabinetów szkolnych: dyrektorów, sekretariatu, pielęgniarki, pedagoga szkolnego, logopedy, - odwiedzenie świetlicy szkolnej i stołówki.</p> <p>2. <u>Poznajemy się- zajęcia integracyjne w klasie</u> 3. Pierwsza wizyta w bibliotece. zał. 2. Cykl spotkań z bajką terapeutyczną M. Molickiej: - „Dziewczynka z obrazka” - „Lisek Łakomczuszek” - „Karolina w krainie baśni” - „Pileczka” B. Ostrowickiej: - „Telefony alarmowe” D. Suwalskiej: - „Dwa strachy” M. Strękowskiej- Zaremby - „Czarna wrona” 4. <u>Prawdziwy przyjaciel to skarb.</u>- zajęcia integracyjne w świetlicy szkolnej zał.</p>	<p>wszyscy pracownicy szkoły</p> <p>wychowawca</p> <p>wychowawca bibliotekarz</p> <p>wychowawca</p>	<p>bieżąco</p>	
---------------------------------	---	---	----------------	--

Przewidywane osiągnięcia

Dziecko :

- ułatwienie dziecku startu w szkole;
- poznanie się wzajemnie dzieci;
- wskazanie osób do których można się zwrócić w razie problemów;
- zaciekawienie szkołą;
- wzbudzenie poczucia bezpieczeństwa

Rodzice :

- zyskują spokój, mają możliwość wyjaśnienia swoich wątpliwości, zastrzeżeń,
- otrzymują wskazania w postaci ustnej od nauczyciela oraz w postaci pisemnej,
- poznają nauczyciela,
- poznają wiele aspektów rozwoju swojego dziecka

Szkoła

- uzyskuje informację zwrotną o oczekiwaniach rodziców,
- ma możliwość spokojnego przeanalizowania wniosków rodziców,
- nauczyciele poznają środowisko rodzinne przyszłego wychowanka,

3.4 Procedury osiągnięcia celów

Dla osiągnięcia realizacji założonego głównego celu programu, czyli zapewnienie warunków szybkiej adaptacji dziecka w szkole wskazane jest stosowanie różnorodnych metod. Ich dobór nie może być przypadkowy, a zestaw ubogi i monotony. Są to:

- Pogadanki;
- Spotkania;
- Indywidualne spotkania z dzieckiem;
- Spotkania, imprezy, wycieczki integracyjne

Dziecko za pomocą powyższych metod, poprzez podstawową formę aktywności, zdobywa nowe umiejętności, uczy się współzycia w grupie rówieśników, mając jednocześnie zapewnione poczucie bezpieczeństwa.

Program zapewnia dużą swobodę działania nauczyciela i nie ogranicza jego inwencji.

3.5 Ewaluacja

- Zapoznanie z programem profilaktycznym wszystkich uczniów, nauczycieli i rodziców;
- Zaplanowanie efektywnych działań i ustalenie osób odpowiedzialnych za wdrożenie poszczególnych zadań;
- Bieżący nadzór nad wdrożeniem programu przez dyrektora i szkolnego koordynatora do spraw współpracy różnych środowisk (szkoły, rodziny, ucznia);
- Aktualizacja strony WWW, wpisy do kroniki szkolnej redagowanie gazetki szkolnej;
- Sprawozdania zespołu do spraw profilaktyki z przeprowadzonych działań profilaktycznych;
- Dokumentacja szkolna:
  - a) Protokoły Rady Szkoły;
  - b) Protokoły Rad Klasowych
  - c) Zapisy w dziennikach lekcyjnych, dziennikach zajęć pozalekcyjnych;
  - d) Dziennik pedagoga szkolnego;
  - e) Sprawozdania nauczycieli – wychowawców z realizacji współpracy z rodzicami oraz uczniami;
- Sprawozdanie zespołu odpowiedzialnego za realizację programu;

Program będzie ewaluowany poprzez:

- Przeprowadzenie wśród uczniów, rodziców oraz nauczycieli ankiety ewaluacyjnej.
- Opracowanie ankiet dla uczniów, rodziców i nauczycieli – dotyczących klimatu w szkole oraz zasad i form współpracy;
- Sporządzenie raportu z badanego obszaru.

Bibliografia

- 1 Barłóg K., Adaptacja nauczycieli nauczania początkowego do pracy z dziećmi z odchyleniami od normy, Wydawnictwo WSzPed, Rzeszów 1998..
- 2 Bąbka J., Sześciolatek w szkole- szanse i zagrożenia, „Dyrektor Szkoły” 2000, Nr 20.
- 3 Brzezińska A>, O dobrym i złym uczestnictwie dziecka w szkolnym systemie edukacyjnym, „Życie Szkoły”, 1981, nr 1 s. 4.
- 4 Capińska E., *Dziecko dobrze przygotowane do szkoły*, w: *Edukacja i Dialog*, nr 1 (1996)
- 5 Doroszevska J., Pedagogika specjalna, Wyd. Ossolineum, Wrocław 1995.
- 6 Filipczuk H., *Rodzice i dzieci w młodszym wieku szkolnym*, Warszawa 1989
- 7 Filipczuk H., *Zapobiegamy trudnościom i niepowodzeniom szkolnym*, Warszawa 1985
- 8 Jakubowska – Baranek J., Adaptacja młodzieży rozpoczynającej studia magisterskie go środowiska akademickiego, Wyd. Garmond, Poznań 2004.
- 9 Kienig A., *Początek nauki w szkole – przejście rozwojowe i edukacyjne*, w: *Edukacja*, nr 3 (2009)
- 10 Kienig A., *Sześciolatek w szkole. Emocjonalno-społeczne wymiary przejścia edukacyjnego*, w: *Edukacja*, nr 3 (2011)
- 11 Konarzewski K, Pierwszy rok nauki szkolnej dziecka, WSiP, Warszawa 1995.
- 12 Klus- Stańska D., Pedagogika wczesnoszkolna..., Warszawa, 2009.
- 13 Kwiatowska M., *Podstany pedagogiki przedszkolnej*, Warszawa 1988
- 14 Lewicki A., O teorii biospołecznego przystosowania osobowości, „Nowa Szkoła” Nr 5, 1969.
- 15 Lompscher J., *Psychologia uczenia się w nauczaniu początkowym*, Warszawa 1976
- 16 Łobocki M., Współdziałanie nauczycieli i rodziców w procesie wychowania, Warszawa 1985.
- 17 Mazur J., *Program adaptacyjny dla uczniów klas pierwszych*, w: *Nauczanie Początkowe – kształcenie zintegrowane*, nr 1 (2002)
- 18 Okoń W., Słownik pedagogiczny, PWN, Warszawa 2001, s. 11.
- 19 Mendel M. (red.), W poszukiwaniu partnerstwa rodziny, szkoły i gminy, Toruń, 2000.
- 20 Radwiłowiczowa M., Morawska Z., *Metodyka nauczania początkowego*, Warszawa 1986
- 21 Skoczek A., *Dziecko w sytuacji startu szkolnego*, w: *Nauczanie Początkowe – kształcenie zintegrowane*, nr 1 (2002)
- 22 Słyszowa S., *Dziecko rozpoczyna naukę: wskazówki ułatwiające rodzicom kierowanie rozwojem dziecka na przełomie okresu przedszkolnego i szkolnego*, Warszawa 1971
- 23 Spionek-Pelc H., *Psychologiczna analiza trudności i niepowodzeń szkolnych*, Warszawa 1970

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

SCWG
stowarzyszenie aktywne
wspieranie gospodarki

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- 24 Wadsworth B, Teoria Piageta. Poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka, WSiP, Warszawa 1998.
- 25 Winiarski M., Rodzina, szkoła, środowisko, Warszawa, 2000.
- 26 Wilgocka-Okoń B., *Gotowość szkolna dzieci sześciolletnich*, Warszawa 2003
- 27 Żebrowska M., *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa 1986

CZŁOWIEK - NAJLEPSZA INWESTYCJA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

Badanie gotowości szkolnej dziecka

Imię i nazwisko.....

Skala:

A – dziecko samodzielnie / starannie / dokładnie / precyzyjnie / sprawnie / bezbłędnie wykonuje określenie wskaźnikiem czynności, jego działania wskazują na to, że badana umiejętność została ukształtowana;

B – dziecko samodzielnie wykonuje określone wskaźnikiem czynności, popełniając pojedyncze / nieznaczące / niewielkie / drobne błędy / jego działania wskazują na to, że badaną umiejętność należy doskonalić;

C – dziecko podejmuje próby nieprecyzyjne / niedokładne / niestarannie / popełnia błędy, jego działania wskazują na to, że badana umiejętność jest w fazie kształtowania, należy ją rozwijać;

D – dziecko nie podejmuje określonych wskaźnikiem czynności samodzielnie ani z pomocą nauczyciela lub wykonuje zadania nieoprawnie, jego działania wskazują na to, że badana umiejętność jeszcze nie występuje.

Wskaźniki gotowości szkolnej w aspekcie rozwoju społeczno- emocjonalnego

L.p.	Wskaźniki	A	B	C	D
Samodzielność					
1.	Samodzielnie ubiera się i rozbiera.				
2.	Samodzielnie wiąże buty.				
3.	Samodzielnie przygotowuje się i porządkuje swoje miejsce pracy.				
4.	Samodzielnie wykonuje zadanie.				
5.	Doprowadza rozpoczęte czynności do końca.				
6.	Podejmuje próby pokonania trudności.				
Funkcjonowanie w grupie					
7.	Nawiązuje pozytywne kontakty z rówieśnikami.				
8.	Nawiązuje pozytywne kontakty z dorosłymi.				
9.	Inicjuje zabawy z rówieśnikami.				
10.	Przestrzega wszystkich zasad i norm ustalonych w grupie.				
11.	Współpracuje w grupie, przyjmując różne role.				
12.	Łatwo odnajduje się w nowych sytuacjach.				
13.	Reaguje adekwatnie do sytuacji.				

Wskaźniki gotowości szkolnej w aspekcie rozwoju fizycznego.

Sprawność ruchowa					
14.	Rzuca piłką w określonym kierunku.				
15.	Chwyta rzuconą piłką.				
16.	Poprawnie wykonuje ćwiczenia równoważne, np.: przejście na ławeczce, stanie na jednej nodze.				
17.	Prawidłowo wykonuje ruchy naprzemienne.				
18.	Ustawia się w rzędzie, w parach, w szeregu.				
Sprawność manualna					
19.	Wykonuje rysunki bogate w szczegóły.				
20.	Rozmieszcza elementy rysunku na całej powierzchni kartki.				
21.	Rysuje po śladzie rysunki, wzory litero podobne zgodnie z podanym kierunkiem.				
22.	Mieści się w wyznaczonej płaszczyźnie.				
23.	Dokładnie wycina elementy wzdłuż linii prostej.				
24.	Prawidłowo trzyma przybory piśmienne: ołówek, mazak.				

Wskaźniki gotowości szkolnej w aspekcie rozwoju poznawczego

Mowa					
25.	Poprawnie wymawia głoski.				
26.	Operuje bogatym słownictwem w różnorodnych sytuacjach.				
27.	Buduje wypowiedzi poprawne pod względem fleksyjnym, gramatycznym i składniowym.				
Percepcja wzrokowa					
28.	Dokładnie odwzorowuje kształty, układy przedmiotów.				
29.	Wyszukuje wszystkie podobieństwa na obrazkach.				
30.	Wyszukuje wszystkie różnice na obrazkach.				
31.	Sklada obrazek z części bez wzoru przynajmniej z 6. elementów.				
32.	Uzupełnia wszystkie brakujące elementy na obrazku.				
Percepcja słuchowa					
33.	Odtwarza prosty rytm.				
34.	Wyróżnia głoski w nagłosie, śródgłosie, wygłosie.				
35.	Dokonuje analizy i syntezy sylabowej słów 2-3-sylabowych				
36.	Dokonuje analizy i syntezy głoskowej słów 2-3-sylabowych				

Wskaźniki gotowości szkolnej w aspekcie rozwoju poznawczego

Pamięć i uwaga					
37.	Recytuje krótkie teksty, odtwarzając wiernie ich treść.				
38.	Poprawnie wykonuje zadania na podstawie wysłuchanego tekstu literackiego lub instrukcji.				
39.	Odtwarza z pamięci elementy obrazka, układy przestrzenne.				
Myślenie					
40.	Łączy przyczynę ze skutkiem.				
41.	Uzasadnia swoje wybory.				
42.	Rozwiązuje zadania logiczne: łamigłówki, rebusy, zagadki.				

Wskaźniki gotowości szkolnej w aspekcie rozwoju poznawczego

<i>Rozumowanie matematyczne</i>					
43.	Rozróżnia prawą i lewą stronę.	☐	☐	☐	☐
44.	Ustala położenie obiektów w przestrzeni.	☐	☐	☐	☐
45.	Porównuje liczebność zbiorów, stosując określenia: więcej, mniej, tyle samo.	☐	☐	☐	☐
46.	Porządkuje obiekty według podanego kryterium, np.: od najmniejszego do największego.	☐	☐	☐	☐
47.	Poprawnie liczy obiekty na materiale konkretnym.	☐	☐	☐	☐
48.	Ustala poprawny wynik dodawania, posługując się materiałem konkretnym.	☐	☐	☐	☐
49.	Ustala poprawny wynik odejmowania, posługując się materiałem konkretnym.	☐	☐	☐	☐
50.	Rozróżnia podstawowe figury geometryczne: koło, kwadrat, trójkąt, prostokąt.	☐	☐	☐	☐
51.	Klasyfikuje obiekty według przynajmniej dwóch cech: wielkość, kolor, kształt, przeznaczenie.	☐	☐	☐	☐
52.	Układa rytmy, kontynuując podany wzór	☐	☐	☐	☐

Wiedza ogólna

	<i>Wskaźniki</i>	<i>Tak</i>	<i>Nie</i>
1.	Przedstawia się imieniem i nazwiskiem.		
2.	Określa, ile ma lat.		
3.	Podaje swój adres zamieszkania.		
4.	Podaje nazwę miasta, w którym mieszka.		
5.	Podaje nazwę kraju, k którym mieszka.		
6.	Wymienia w prawidłowej kolejności pory roku.		
7.	Wymienia w prawidłowej kolejności dni tygodnia.		
8.	Wymienia zjawiska atmosferyczne charakterystyczne dla poszczególnych pór roku.		
9.	Podaje przykłady właściwego zachowania się w różnych sytuacjach, np.: poruszanie się po drogach, sytuacje zagrożenia, zmiany w przyrodzie.		

data i podpis rodziców:

.....

podpis wychowawcy:

.....

Załącznik nr 2

Arkusz obserwacji osiągnięć ucznia- wrzesień/październik

Informacje o uczniu na podstawie obserwacji nauczyciela

Imię i nazwisko ucznia:

.....
.....
.....

I Zachowanie, kultura osobista, stosunek do zadań szkolnych

Przestrzeganie regulaminów klasy:

- zawsze przestrzega - czasami nie przestrzega - najczęściej nie przestrzega

Samodzielność pracy:

- zawsze samodzielnie, - czasami oczekuje pomocy, - najczęściej wymaga pomocy

Supienie na wykonaniu zadania:

- zawsze skupione - czasami rozproszone - najczęściej rozproszone

- pracuje dokładnie - pracuje niedokładnie

Dążenie do ukończenia zadania:

- zawsze doprowadza prace do końca - czasami przerywa - często nie kończy

Dbłość o porządek w miejscu pracy:

- zawsze- czasami - najczęściej ma bałagan

Stosunek do obowiązków szkolnych:

-przychodzi do szkoły przygotowany - czasami nieprzygotowany - zwykle nieprzygotowany

Tempo pracy:

-dobre - czasami spowolniałe - najczęściej spowolniałe

Zachowania pozytywne:

-umiejętność współdziałania w grupie,

-łatwość nawiązywania kontaktów,

-koleżeńskość,

-zdyscyplinowanie,

-aktywność na zajęciach,

-posiada umiejętności organizatorskie

Zachowania budzące niepokój:

-nieśmiałość,

-bierność,

-nadruchliwość,

-agresywność,

-reakcje nieadekwatne na bodźce,

-zbyttnia rozmowność,

-wycofanie się,

- kłamstwo,

-lekceważenie uwag nauczyciela

II Wyniki w nauce

Mówienie:

-wypowiada się: -chętnie – niechętnie – nie wypowiada się

-potrafi – nie potrafi zamykać myśli w formie zdania

-udziela wypowiedzi: -pełnym zdaniem – wyrazem – nie udziela

-wypowiada się na temat: *zawsze – czasami – często stosuje dygresje nie związane z tematem*

Słuchanie

-wypowiedzi innych słucha uważnie i ze zrozumieniem: *zawsze – czasami – nie potrafi*

-tekst czytany przez nauczyciela: *zawsze rozumie – często rozumie – nie rozumie*

-polecenia słowne: *rozumie – najczęściej rozumie – wymaga powtórzeń – nie słucha*

Czytanie

-znajomość liter drukowanych: *dobra – wybiórczo myli – nie zna*

-nowy tekst czyta: *głoskuje z syntezą – głoskuje bez syntezy – sylabami – wyrazami – sposobem mieszanym – płynnie*

-wyuczony tekst czyta: *głoskuje bez syntezy – sylabami – wyrazami – sposobem mieszanym – płynnie*

Pisanie

-zna i utrzymuje się w liniaturze: *myli się*

-pisze starannie i estetycznie dociągając do linijek: *czasami – często nie mieści się w linijkach*

-*zna i zachowuje kształt liter pisanych – nie zachowuje – często drukuje*

-stosuje poprawne połączenia międzyliterowe: *zawsze – wybiórczo – nie stosuje*

-*myli litery o podobnym kształcie – gubi litery lub elementy liter – pismo lustrzane*

-*dba o estetykę zeszytów – nie dba*

-przepisuje z tablicy, książki: *bez błędnie – popełnia błędy*

Podstawy wiedzy o języku

-*zna samogłoski – myli – nie zna*

-głoskuje: *proste wyrazy – dłuższe – nie głoskuje*

-*dzieli wyrazy na sylaby – nie dzieli – myli się*

Liczenie

-dodaje do 6: *bez błędnie – myli się – nie dodaje*

-odejmuje do 6: *bez błędnie – myli się – nie odejmuje*

-porównuje liczby: *właściwie – często właściwie – popełnia błędy*

-wskazuje i nazywa figury geometryczne- nie nazywa – nie wskazuje

-poprawnie pisze kształt cyfr – myli

Rysowanie

-prace plastyczne wykonuje: *starannie – niestarannie – z zaangażowaniem – niechętnie*

-samodzielnie organizuje warsztat pracy – wymaga przypomnienia, pomocy – nie organizuje

-prawidłowo rozmieszcza rysunek na płaszczyźnie – ma z tym problem – nie potrafi

-wykazuje pomysłowość – pracuje schematycznie

-gama kolorów: *pełna – uboga*

-rysunek: *bogaty w szczegóły – ubogi*

Śpiewanie

-teksty piosenek odtwarza: *wiernie – często wiernie – ma kłopoty z zapamiętaniem*

-śpiewa zachowując linię melodyczną – nie zawsze zachowuje

Sprawność ruchowa

-dobra – przeciętna – słaba

-w zajęciach uczestniczy: *chętnie – niechętnie*

Skala wkładanego wysiłku:

-*znaczny – dobry – słaby*

data i podpis rodziców:

podpis

wychowawcy:.....

.....